HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

רובא דחלי במעשה. כגון עיבור הבהמה דתלי בהרבעה ואיכא למיחש שמא לא עלה עליה זכר הילכך ספק: **ואני איני אומר כן.** איני מולק עליך בלשון שמועתי אלא בלשון אחר. ולקמן מפרש מאי איכא בין סבריה לגמריה: **במאי קמיפלגי ר' ישמעאל.** וגמריה דר' יהושע דקתני אבל אמרו: [כ] **בטינוף פוטר פליגי.** דרבי ישמעאל דמשוי ליה ודאי בכור סבר דאי נמי טניף בתוך שנתה לא מיפטרא: **נחומרא.** כגון גבי ריש דשמעתא דאי הוה אזלינן בתר רובא הוה משוינן ליה פשוט ודאי [ד] (דהא) מכאן [ה] ואילך [ו] (הוה) הילכך חייש למיעוט לחומרא ומשוי ליה ספק אבל הכא אי חייש למיעוט קולא הוא דאפילו בת שנתה משוי ליה ספק: **גמריה.** אבל אמרו [ז] (אית ליה דזעירי): **סבריה.** ואני איני אומר כן כו': **דטינוף [ח] בסוף ששה.** שרטינוף שהתחילה לטנף בתחלת חדש שביעי: **אין טינוף פחות מן' יום.** דאינה מקבלת זכר עד ל' יום: **לגמריה.** דלא[ט] [י] ידעינן שטינפה בת ששה אדר' ישמעאל פליג דאמר בת שנתה ודאי לכהן וקא"ל איהו אפילו ילדה בתוך שנתה ספק דלמא טניף בתוך ג' חדשים או ד' משנולדה וחזרה וילדה בתוך שנתה והיכא דחזינן דלא טניף [י] **על סוף ששה** וטינפה בסוף ששה כדאמר רבי יהושע בסבריה ההוא בכור מעליא הוא דהוה טינוף לאו טינוף גמור הוא דאם טינוף היה לא הוה ילדה בתוך שנתה עד יום אחד בשנה שניה דטינוף הוי כל חדש שביעי וזעירי וה' חדשים [יא] ימי העיבור הרי כלתה שנתה ולא תלד עד למחר דכל חדשי עיבור בעינן שלמים ואחר כך יולדת למחר כדאמרינן במסכת נדה (לח:) ויתן ה' לה הריון [יב] [יג] בגימט' רע"א וט' חדשים של ל' יום הוו ר"ע ימים ויום רע"א כתב קרא דיולדת: **לסבריה.** ואף על גב דחזינא דלא טניף עד סוף ששה נמי ספיקא הוא דלית ליה דזעירי:

לגמריה

מחוורתא רבי ישמעאל כר"מ ס"ל דחייש למיעוטא. ומטעם סמוך מיעוטא דאין מתעברות לחזקה דבחזקת שלא ילדה ואיתרע ליה רובא אין לחושבו ודאי בכור דלא הוי אלא פלגא ופלגא כדאמר בר"פ בתרא דיבמות (דף קיט.) ושם האריכתי והא דמטהרינן בספק טומאה בפרק בסוי הדם (חולין דף פו.) היינו משום דילפינן מסוטה [יא] ליטהר בדבר שאין בו דעת לישאל ולהכי קאמר התם אם אמרו ספק טומאה לטהר יאמרו ספק איסור להיתר: **רבינא אמר אפילו תימא רבנן.** תימה דלא משני הכי בר"פ בתרא דיבמות (דף קיט. ושם) אמתני' דלא תנשא ולא תתיייחס עד שתדע שמא [מעוברת] היא לדתה וי"ל דתשמיש דאדם לא חשיב תלי במעשה כמו תשמיש דבהמה [יב] דפעמים דבהמה צריך להרגיש כדאמר בהשוכר את הפועלים (ב"מ דף לא.) מותר להכניס כמכחול בשפופרת: **ורבי** יהושע סבר חוששין לטינוף. ומ"ת הא [יג] קא מסקינן לקמן דרבי יהושע לא חיים למיעוטא כדדייק ממתני' דילתה מלאה ר' יהושע אומר אינה חוששת ומ"כ היכי חיים הכא למיעוטא דמטנפות ועוד דבכי האי גוונא דהכא אפילו ר"מ לא חיים כדאמר בריש פרק בתרא דיבמות (דף קיט:) דהיכא דאיכא רובא וחזקה הוי המיעוט מיעוט דמיעוטא והכא איכא רובא דאין מטנפות וחזקה שהיא בחזקת שלא ילדה וי"ל דמ"מ לא הוי ודאי בכור [יד] שייתן לכהן דאיכא חזקת ממונא דעדיפא והמוליא מחבירו עליו הראיה ואפילו לרב דאזיל בממונא אחר הרוב בהיא דהמוכר שור לחבירו ונמצא נגחן (ב"ק דף מו.) היינו משום דאמר קיס לי בנפשאי שאני מן הרוב א"נ יש לחלק בין ממון שאין לו תובעין לממון שיש לו תובעין ומיהו היא קלת תימה דלענין לקות בגיזה ועבודה ולענין ליקרב למזבח חשיב ודאי בכור דאזלינן בתר רובא וחזקה ולענין נתינתו לכהן יחשב ספק ונראה לתרץ דלהכי חיישינן למיעוט דמטנפות משום דרוב בהמות מתעברות כשמגיעות לזמן שראויות להתעבר [טו] בו (מתעברות):

לקולא לא חייש. ואפילו לכהן יתן כיון דקרב למזבח [טז] ומיהו גבי חמורה קשה דהוה לן להעמיד ממון ביד בעלים ולא ניזל בתר רובא דאפילו רב מודה הכא דאין הולכין בממון אחר הרוב כדפי' לעיל וי"ל דגזר חמורה אטו בהמה טהורה: **ואיבעית אימא** בין לקולא בין לחומרא חייש. מעיקרא נמי דהוה בעי למימר [יז] לקולא לא חיים משמע דהיינו לר' ישמעאל אבל לר"מ בכ"מ חיים ומכ"מ אין לדקדק מכאן דהא דר"מ חיים למיעוטא היינו מדאורייתא מדחיים הכא אפילו להקל דהיינו [י] שלא [יח] נותנו לכהן דלא אזלינן בממון אחר הרוב א"נ משום דאיכא רוב [יט] מתעברות כשמגיעות לזמן הראויות להתעבר שמסייע למיעוט וכפ' אין מעמידין (ע"ז דף לד:) גבי גבינת בית אוייקי אמר דר"מ חיים למיעוטא וגזר רובא אטו מיעוטא ולא גזר שאר מקומות אטו אותו מקום משמע דבאותו מקום נמי [כ] לא מדאורייתא אלא מדרבנן מטעם גזירה אטו מיעוטא וכפ"ק דחולין (דף יב.) נמי דפריך לר"מ פסח וקדשים מאי איכא למימר דשרא רחמנא ולא קאמר בשר תאוה מאי איכא למימר דשרא רחמנא משמע דמדרבנן חיים למיעוטא ואפילו גזר בבשר תאוה בפסח וקדשים לא גזר דלא אפשר ואף על פי שלא יכלו להעמיד שם גזירתם העמידוה היכא דאפשר ה"נ בדאורייתא היכא דאפשר [כא] אפשר היכא דלא אפשר לבדוק לא אפשר דאם איתא דבדאורייתא אין חילוק בין אפשר ללא אפשר לא היה לחכמים לאוס ולגזור היכא דאפשר כיון שרואו [כב] שוס מקום שלא חשו כגון היכא דלא אפשר ומיהו היכא דחזקה מסייעת למיעוטו נראה דחיים ר"מ למיעוטו מדאורייתא [כג] מדטהר גבי תינוק [כ] ועוד רואה להתיר בפרק כיסוי הדם (חולין דף פו:) לשחוט אותו ואת בנו אחר שחיטת חרש שוטה וקטן [מ] דאף על גב דאין רוב מעשיהן מקולקלין [כד] ות"ת בפרק הזהב (ב"מ דף נה:) גבי חמשה חומשין הן משמע דדמאי הוי מדרבנן אפילו לר"מ דקאמר עשו חיזוק לדבריהם ולמה אינו טבל דאורייתא דסמוך מיעוט דאין מעשרים לחזקת טבל וי"ל דאין זה חזקה דדלמא כרבי אושעיא [כה] עבדה שהכניסה במוץ (ברכות דף לא.) ועוד דאין להחזיק שום אדם ברשע בשביל מיעוט שאין מעשרין:

חלב

מסורת הש"ס

(א) תוס' אמרו סימן ל"ק, ב) ל"ל דטניף, ג) [לקמן כא:], ד) ל"ק מ"ו, ה) ל"ק מ"ז, ו) ל"ל דטניף, ז) היכא דלא ל"ק, ח) כתוס' ששה ל"ק, ט) [רוש ד], י) טעמא שלא יתמן לכהן ל"ק, כ) מדמטהר ל"ק, ל) עי' רש"ל, מ) ע"ש בגמרא ול"ע.

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואני איני אומר כן:

רבינו גרשום

אלא מחוורתא כו'. ברובא דלא תלי במעשה. כגון סריס ואיילונית דמעצמן הוו הכי: אבל רובא דתלי במעשה. באחר לא אזלי בתר רובא אלא חיישי למיעוט מאי מעשה בשמא אם עלה עליה זכר אי לא: כפרה. דבת שלש ודאי לכהן: עד כאן דברי ר' ישמעאל. היינו כמו דברי ר' ישמעאל: עז שטינפה בת ששה. חדשים יולדת בתוך שנתה דטינוף הוי בחדש שביעי ומתעברת לסוף שביעי וטוענת [ה"ז] חדשים ויולדת לסוף שנתה וטינוף פוטר מבכורה: אני לא באתי לידי מדה זו. דאיני יודע אם מטנפת בסוף ששה אם לא: אלא כל שידע כו' ואם ספק ר' עקיבא מחמיר שהוא נוהג ספק בכל אפילו בת שנתה: ר' ישמעאל סבר טינוף אינו פוטר. ומשום ה"ק ודאי לכהן דלא ילדה עדיין ואפילו אם טינפה קודם לא נפטרה בכך: ר' ישמעאל סבר [אין חוששין לטינוף]. כיון דלא חזינא אין חוששין לטינוף הואיל דבתוך שנתה ילדה דתרתי לא עבדה: והאמר רבא מחוורתא [ר' ישמעאל] כר"מ סבירא ליה דחייש למיעוט. אפילו היכא דליתיה קמן דלא חזינא הכא נמי ניחוש לטינוף אע"ג דלא חזינא: כי חייש לחומרא. לחייבה בבכורה דמיעוט בהמה אין יולדת בתוך שנתה והך נמי אימר לא ילדה ומיחייבה בבכורה. אבל הכא אם חייש למיעוט דטנפו היינו קולא ופטור מן הבכורה: ואני אין אני אומר כן. מפרש הברייתא כגון אמר מר: מאי איכא בין גמריה לסבריה. אלא אמרו היינו גמריה מה שלמד מרבו. סבריה היינו ואני איני אומר כן. ולדברי שניהם משמע דטנוף פוטר: כגון שטינפה בסוף ששה. חדשים שנולדה כשמתחיל חדש השביעי: ואיכא בינייהו דזעירי דאמר. דטינוף ל' יום הוי: לגמריה. שלא נאמר בה יולדת בתוך שנתה משמע שיום ראשון בתחלת שנה שניה יולדת: אית ליה דזעירי. דל' יום שלמים מטנפת ומתעברת ה' חדשים שלמים (שבו) שהוא עבור בהמה דקה נמצא יולדת יום אחד בשנה שניה: לסבריה דאמר. יולדת בתוך שנתה

עין משפט נר מצוה

ז א מיי' פ"ד מהלכות בכורות הלכה י טוש"ע י"ד סימן שטו סעיף ז:

שיטה מקובצת

א) לו לישמעאל טעית ותיבת לר' נמחק: ב) אלא אמרו סימן: ג) ואני איני אומר כן: ד) לסבריה כגון שטינפה: ה) מה"ד לימא בטינוף: ו) מכאן והלהן הלכך: ז) תיבות אית ליה דזעירא נמחק: ח) דלא נקט שטינפה בת ששה אית ליה דזעירא ואדרבי ישמעאל: ט) חדשים שלמים ימי: י) הריון והריון בגימטריא: יא) לטהר בדבר: יב) לפנימים דבבהמה צריך: יג) תיבת קא נמחק: יד) בכור שיתנן לכהן דאיכא חזקה דממונא דעדיפא: טו) להתעבר הס"ד ותיבות בו מתעברות נמחק: טז) למזבח מטעם רוב ומיהו: יז) למימר דלקולא לא: יח) שלא ליתנו לכהן: יט) דאיכא רוב דמתעברות כשמגיעות: כ) לא אסר מדאורייתא: כא) דאפשר לבדוק אפשר: כב) שיש מקום תיבת שום נמחק: כג) מדאורייתא מדמטהר גבי תינוק ועוד דרצה להתיר: כד) מקולקלין אלמא חייש למעוטא מדאורייתא היכא דאיכא חזקה בהדה דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת ואם תאמר: כה) אושעיא עבד שהכניסה במרץ שלה ועוד: